

„mișună oameni”, iar „în jurul inimilor lor un șarpe mic/ se-ncolăcește”. Cam de fiecare dată când stăruie pe o poezie, Aliona îi forțează sensurile, împingând-o pe linia demonstrativă dorită. Prezența morții în poezia Magdei e scrupulos identificată, iar mecanismul de contrariere și de domesticire a ei, de asemenea, corect descris. Nici nu văd de ce mai avea nevoie Aliona să transforme o pură reverie într-un „peisaj mirific al morții”, cum face ea din *Lacul* (când putea mai bine să rămână la ce zice cu un rând înainte, când vorbește de „un enorm paradis acvatic care fascinează aidoama sirenelor antice” (p. 106). E drept că apele lacului „totdeauna tac”, dar ce euforie vitală e în ele și în jurul lor! Pe scheme de miracol, pe scheme de reverie, Magda insinuează câte-un strop elegiac, dar nu până la a le destructura și nici până la a le deturna sensurile. Dacă n-ar fi crezut că n-are destule argumente și fără asemenea acțiuni de anamorfoză

interpretativă, Alionei i-ar fi ieșit o demonstrație mai curată și mai acurată.

Galeria de poete uitate care urmează monografiei despre Magda Isanos e un gest admirabil de istoric literar: un gest de penitență, de compasiune, de scrupul. Aliona le citește cu toată răbdarea și înțelegerea pe alde Olga Vrabie, Liuba Dimitriu, Lotis Dolenga (și mai cu economie pe alte câteva), atentă să nu-i scape vreun vers sau vreo imagine ce ar merita memorie. Această atenție nu-i, însă, o slăbire a spiritului critic. Din contră. Ba cred chiar că Aliona putea fi mai miloasă, și sigur ar fi fost mai bine dacă persevera în pietatea de lectură și cu restul listei de poete, oricât de incidentale și accidentale vor fi fost ele. Firește, nu știu dacă se putea. Oricum, Aliona a făcut treabă admirabilă.

ALEXANDRU CISTELECAN
Universitatea „Petru Maior”
(Târgu Mureș, România)

MARIA COSNICEANU. *Nume de familie (din perspectivă istorică)*, vol. II. – Chișinău, Pontos, 2010, 156 p.

Numele nu este rezultatul unui hazard, nu s-a născut din jocurile fonetice ale unei semimaimuțe.

Numele este o „metaforă revelatorie”.

(Lucian Blaga)

Cartea *Nume de familie (din perspectivă istorică)* constituie una din contribuțiile de seamă la un capitol mai puțin explorat al onomasticii românești din Basarabia, accentul fiind pus, după cum arată și titlul lucrării, pe cercetarea numelor de familie. Este un merit al dnei dr. Maria Cosniceanu faptul că își asumă dificila

sarcină de a decela numele de familie din conul de umbră al tradiției, aducând o completare necesară la cunoașterea istoriei numelor purtate de români, statornicind o nouă abordare a antroponimiei, prin stabilirea unor noi principii și metode de analiză onomastică, oferindu-ne un model de tratare științifică a unui domeniu ce, în

aparență, se anunță deosebit de arid, dar de fapt este de o bogăție inimaginabilă, pe care poate că nici n-o bănuim. Lucrarea reprezintă un crâmpel din antroponimia românească, studiului fiind supuse doar o serie de antroponime, care circulă astăzi ca nume de familie și prin care autoarea reușește, cu o extraordinară ușurință, să pună la dispoziția cititorilor informații de pe mai multe paliere ale limbii, fără ca rigoarea stilului științific să dispară. Volumul este o continuare a îndreptarului cu același nume apărut în 2004.

Vorbind despre nume în sensul larg, putem spune că el, numele, înțeles ca secvență sonoră folosită în comunicare pentru a desemna o persoană, a apărut odată cu constituirea grupului uman, din necesitatea de a opera distincțiile necesare dintre indivizi. Primele nume erau similare oarecum cu poreclele din zilele noastre, ele erau acordate de membrii grupului și reflectau anumite trăsături caracteristice ale indivizilor pe care îi desemnau, aduceau informații despre purtătorii acestora. Cristalizate de-a lungul secolelor, numele și-au pierdut valoarea primară de a evoca o persoană sau un grup determinat care purta o însușire precisă. Din semnificația inițială a rămas doar un reflex, un ecou al intenției sugestive primordiale, care și-a pierdut valoarea semantică, evocatoare și nu mai reprezintă decât o marcă indispensabilă pentru deosebirea indivizilor într-o masă de indivizi.

Studiul numelor proprii a intrat în atenția specialiștilor începând cu ultimele decenii ale secolului al XIX-lea și a luat amploare în secolul trecut, când personalități de seamă din domeniul lingvisticii s-au aplecat și asupra studiului acestui segment al limbii.

Sistemul antroponimic actual al Moldovei este rezultatul unei evoluții îndelungate, caracterizat prin acumulări

de elemente alogene, care s-au suprapus peste sineturile proprii străvechi, specific românești, prin diversificarea ipotezelor de lucru de la o epocă la alta, prin îmbogățirea universului conceptual al disciplinei, perfecționării modelelor analitico-interpretative și disocierii metodologice. Este în afara oricărei îndoieli faptul că numele este un martor al istoriei limbii și al istoriei omului, constituie o părțică însemnată din tradiția și istoria unei țări și că poate oferi informații prețioase despre cultura și modul de viață al înaintașilor, permițând reconstituirea formelor și a tipurilor dispărute din vorbirea curentă.

Pornind de la acest deziderat, lucrarea este destinată analizei numelor de familie contemporane de diferite origini și este structurată după cum urmează: *Prefață, Numele de la A la Z, Bibliografie selectivă și Indice al numelor.*

În *Prefață* se descriu principiile stabilite pentru studiul numelor de familie, principii puse la baza elaborării *Proiectului Internațional PatRom: Dictionnaire historique de l'anthroponymie romane*, Tübingen, 1997, la care a colaborat și dna M. Cosniceanu în calitate de coautor și redactor regional, în perioada anilor 1994-2000.

Cercetarea se fundamentează pe informații editate, dar și inedite, provenite din arhivele locale și naționale, care includ diverse izvoare istorice, surse literare, date statistice îndelung verificate și confruntate. Efortul de excerptare a numelor din cele mai vechi documente, care oferă variante mai puțin cunoscute astăzi, este remarcabil, făcând dicționarul un instrument indispensabil pentru studiul antroponimiei.

În *Numele de la A la Z*, care constituie corpul de bază al lucrării, se face cercetarea exhaustivă a unui inventar de aproximativ 300 de unități (forme de bază și variante fonetice, morfologice), înregistrate în diferite epoci în Moldova, sub diferite

forme și funcții și care circulă în prezent ca nume de familie, făcând parte din sistemul antroponimic național [p. 3]. Numele sunt prezentate sub forma unor articole de dicționar. În cadrul fiecărui articol-nume autoarea încearcă să realizeze câte un portret individual fiecărui nume, pledând pentru integrarea numelui în orizontul de cercetare sub aspect etimologic, istoric și lingvistic, oferind despre numele respectiv cât mai multă informație privind originea acestuia, vechimea și semnificația inițială, căile de pătrundere (populară sau cultă), formele sub care este înregistrat, stabilite pe baza atestărilor documentare, evoluția în procesul de denominație pe parcursul secolelor, datele din documentele statistice, cu indicarea numărului de persoane care poartă numele respectiv și frecvența lor în raioanele republicii. În analiza numelor de familie dna Maria Cosniceanu se oprește în mod special asupra etimologiei, element esențial în studiul antroponimiei, dând dovadă nu numai de temeinice cunoștințe de limbă, ci și de un anume fler care o ajută să „simtă” etimonul, căci așa cum susține autoarea „etimologia se stabilește uneori și pe cale logică, din informațiile de altă natură” [p. 3].

Lucrarea este utilă și necesară nu numai din punctul de vedere al bogăției materialului glosat, cât mai ales prin caracterul ei normativ, având intenția declarată de a „se indica forma corectă, recomandabilă azi” [p. 4], a recomanda și propaga formele corecte în limba scrisă și vorbită ale numelor de familie. Se insistă, de asemenea, asupra unor reguli ortografice specifice limbii române. Astfel, în cadrul fiecărui articol, ținând cont de mecanismul creării numelor, de stratificarea lor și nu în ultimul rând de atestările documentare, se indică scrierea corectă a numelor de familie, reprezentate de varianta literară unică, fixată oficial. Or, aspectul corect al numelor

de familie poate fi considerat ca un factor de seamă al redobândirii și consolidării specificului național românesc, iar restabilirea formelor onomastice tradiționale și eliminarea fluctuațiilor, a denaturărilor generatoare de confuzii în identificarea persoanelor trebuie să fie o necesitate de prim ordin.

Fiecare articol este structurat după un principiu unitar, oferă o privire de ansamblu asupra istoriei numelui în cauză și o evoluție tematică a lui, cuprinzând material original, cu indicarea exactă a surselor, făcându-se trimerile de referință, iar o listă de atestări statistice contemporane pe teritoriul republicii încheie articolul.

Relevăm multitudinea punctelor de vedere din care este privit numele, diversitatea impresionantă a atestărilor documentare care completează cu date unice sau foarte rare tezaurul antroponimic românesc, nu este de neglijat acritatea științifică, acuitatea observației, spiritul de sinteză, buna mânăuire a termenilor, coerența ideilor și coeziunea construcțiilor adoptate ori susținute, calități rare, fiecare în parte, pentru un cercetător, dar mai ales adunate toate la un loc.

Lucrarea se impune ca o contribuție în domeniu prin profilul teoretic, dar și aplicativ-practic, consultarea ei fiind obligatorie în cercetarea numelor de familie în limba română.

Menționăm faptul că lucrarea a fost realizată în urma unei cercetări ample care a presupus multă muncă, răbdare și meticulozitate, dar cu toate acestea am avea și unele observații.

Ar fi fost bine dacă autoarea includea la sfârșitul lucrării o listă de abrevieri folosite în cuprinsul lucrării, chiar dacă majoritatea dintre ele sunt niște abrevieri consacrate, totuși ar putea da bătaie de cap nespecialiștilor în domeniu (de ex. *hipoc.*, *ung.*, *pol.*, *țin.*, *a.*, *s.*).

Trimiterile folosite în lucrare nu sunt unificate, de ex.: Петровский (p. 79, 148) și Petrovskij (p. 99), deși e vorba de una și aceeași sursă.

S-au scris incorect unele denumiri de localități: Ordășeni (p. 98), Ștefan Vodă (p. 29, 35, 99 etc.), Borgani (p. 103), Găgăuzia, deși conform normelor ortografice de scriere a numelor de locuri și localități corect ar fi: Ordășei, Ștefan-Vodă, Borogani, Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuză (UTAG).

S-au strecurat mici greșeli privitoare la datele statistice. De ex. la p. 75 numele Gonța este atestat în raionul Hâncești la 185 de persoane, pe când suma tuturor acestor persoane repartizate pe localități dă un număr mai mare. Este regretabil că nu s-a plasat pe cotorul cărții cea de-a doua steluță, indicând volumul doi al lucrării.

Micile inadvertențe semnalate nu pot diminua din valoarea lucrării, deoarece ea răspunde cerinței zilei,

cuprinde reguli clare și exhaustive privind ortografierea numelor de familie și poate servi în calitate de îndrumar pentru activitatea practică a funcționarilor oficiilor stării civile, a secțiilor de pașapoarte, a lucrătorilor instituțiilor de tehnologii informaționale, a unităților de învățământ din republică etc., fiind în măsură să trezească interesul deosebit al specialiștilor în domeniu, studenților, dar și altor categorii de persoane interesate a descifra tainele ascunse în numele de familie.

Neexprimăm încrederea că prioritățile acestei lucrări se vor decela de la sine în curgerea timpului, că va fi apreciată, după cum merită, de specialiști și de publicul larg, rămânând mereu de actualitate.

VIORICA RĂILEANU
Institutul de Filologie al AȘM
(Chișinău)

ALEXANDRU BURLACU. *Vladimir Beșleagă. Po(i)etica romanului. – Chișinău, Gunivas, 2009, 124 p.*

Proza lui Vladimir Beșleagă în noul context literar

Apariția cărții lui Alexandru Burlacu *Vladimir Beșleagă. Po(i)etica romanului* în 2009 constituie un argument serios în favoarea consistenței, diversității necesare și realizării exemplare a proiectului de cercetări critico-literare „Proza basarabeană din sec. al XX-lea. Text. Context. Intertext”. Alcătuită din două compartimente – *Drama „Zborului frânt”* și *Tragedia lui Filimon* –, ea

se prezintă de departe drept cea mai judicioasă interpretare analitico-teoretică a creației unuia dintre scriitorii de frunte ai literaturii române din Republica Moldova și o contribuție neîndoielnică la efortul de mult imperios de depășire a nivelului de pătrundere a exegeților în adâncimea mesajului ideatic al operelor luate în discuție și în structura intimă și irepetabilă a textelor respective.